

MORGENDIENST

zondag 2 mei 2021, 5^e zondag van Pasen ('Cantate')

Online kerkdienst¹

Grote Kerk, Wildervank

voorganger: ds. Marien Grashoff

Welkom

DIENST VAN VOORBEREIDING

Aanvangslied : Psalm 33: 5, 8

Moment van stilte

Groet

Kindermoment²

Gebed voor de wereld³

Zoals Christus dichtbij ons is,
zo woont u, o God, in ieder van ons
en niet in een huis van hout en steen.
Ons innerlijk hebt u vernieuwd;
wij zijn uw tempel,
lichaam van Christus.
Al vallen de muren en vervalst de kerk,
wij zijn uw woonplaats;
u woont in onze adem,
in onze handen en voeten;
het zijn ònze ogen
waarmee u, in mededogen,
omziet naar de wereld.
Wij danken u voor deze pleisterplaats,
voor richting, ruimte en rust.
Maar wij bidden u:
breng ons steeds weer naar buiten,
naar de kruispunten en brandhaarden
van onze wereld,
waar mensen elkaar
het licht in de ogen niet gunnen
en volkeren elkaar
naar het leven staan.
Want ten dienste van deze opdracht

¹ Via Kerkomroep: <https://www.kerkomroep.nl/#/kerken/10592>

Via YouTube: <https://bit.ly/WildervankPKN> of

https://www.youtube.com/channel/UCPYKE_c3b83n1CFKUZR4PXw

² Voor de kinderen is er het verhaal van [Sint Christoffel](#), aan wie in Roermond nog steeds de kathedraal is gewijd. In Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam hangt het schilderij [De heilige Christoffel draagt het Christuskind](#), van Jheronimus Bosch. Het museum stelt gratis een hoge resolutie-afbeelding beschikbaar die wij in deze dienst mogen gebruiken. Waarvoor onze hartelijke dank!

³ Morgengebed voor vrijdag, *Iona Abbey Worship Book* (2017), pag. 68v.

– te wandelen als kinderen van het licht
en uw getuigen in de wereld te zijn –
is dit huis van hout en steen gebouwd.

Zo bidden wij
door Christus, onze Heer.
Amen.

Woord van bemoediging⁴

Ik zag de boekrol van de geschiedenis,
verzegeld met zeven zegels –
maar wie is waardig die te openen?
WIE DURVEN WORDEN ALS HET LAM
ZIJN WAARDIG.

En ik zag aan de hemel een vrouw,
met de zon en de maan en de sterren –
maar op de aarde raasde de grote draak,
de aloude slang.
WIE DAN EEN NIEUW LIED KUNNEN ZINGEN
WORDEN BEWAARD.

En ik zag de ondergang van Babylon –
waarmee alle tranen worden gewist
en de wereld voor altijd ten goede wordt gekeerd.
WIE LEVEN UIT DE GEEST
HEBBEN GODS RIJK AL GEVONDEN..

Glorialied : *Lied 645*: 1, 4, 5, 6

DIENST VAN HET WOORD

Gebet van de zondag

Lezing uit het Oude Testament : Genesis 18,1-33⁵

Muziek : 'God it was' (Iona Community)⁶

Lezing uit het Nieuwe Testament : Markus 2,1-12⁷

Acclamatie

Voor uw Woord in de Schriften,
voor uw Woord in ons midden,
voor uw Woord in ons hart,
DANKEN WIJ U, O GOD.

Muziek : 'God zal met je meegaan' (Sytze de Vries)⁸

⁴ Woorden ontleend aan Openbaringen, naar een idee voor de vijftig dagen van de Paastijd in Jan de Jongh, *De honderd dagen rond Pasen* (Zoetermeer: Meinema, 1997, 2^e dr.) pag. 129v.

⁵ [Herziene Statenvertaling](#) (2010) – iets bewerkt, gelezen met twee stemmen om de gesprekken tussen God en Abraham en tussen Abraham, Sara en de mannen te kunnen onderscheiden.

⁶ Uit de bundel en van de gelijknamige CD *Love from below* (1989). De Nederlandse versie staat in *Liederen & gebeden uit Iona & Glasgow* (Kampen: Gooi & Sticht: 2003).

⁷ [Naardense bijbel](#) (2014).

⁸ Zie [YouTube](#).

Preek

Als tiener deed ik erg mijn best om 's zondags de preek te volgen. Waarom? Omdat ik, als ik terugkijk, toen al een vermoeden had van Gods aanwezigheid en dat die aanwezigheid alles te maken heeft met zijn Woord. Met alle drukte van de Jesus People of de koffiebar – dat waren de tijden dat een koffiebar nog heel erg christelijk jeugwerk was – had ik niet zoveel. Te veel een soort Jezus die mij niet bereikte en vooral te veel halleluja. Maar God wàs er gewoon voor mij.

Dat is te zeggen... Het vermoeden moet ik gehad hebben. Maar ik herinner mij dat ik aan mijn vader – degene wiens preek ik meestal probeerde te volgen – eens vroeg hoe je nu God kon ervaren. 'Tja, jongen,' zei hij, 'dat zou ik ook wel eens willen weten.' Ondertussen deed hij elke zondag toegewijd zijn best zo eerlijk mogelijk de bijbel uit te leggen. En een maand per jaar was hij van huis om pastoraal werk te doen onder baggeraars, werk dat door niemand anders in de kerk nog was opgepakt.

Veel later liet hij zich wel eens ontvallen dat hij juist bij de baggeraars die ver van huis havens aanlegden of kanalen groeven, wel eens een vermoeden had gehad van Gods aanwezigheid. Maar een echte godservaring? Nee, dat niet.

Met mij is het niet anders gegaan. Geen visioenen, geen tongentaal, geen godservaringen. En toch is dat vermoeden van Gods aanwezigheid nooit weggeweest bij mij. Hooguit een poosje in slaapstand, maar in feite als een rots die nooit verdwijnt, ook niet als 'ie onder water staat.

-

Dan is het troostend en bemoedigend dat de bijbel nergens van mensen eist dat ze visionaire godservaringen hebben. Dat we van Abraham lezen hoe hij wel met God sprak als met een vriend,⁹ is in feite een uitzondering. Ook bij de profeten is de toon anders wanneer God spreekt, vooral dwingender naar de profeet toe.

Maar hoe gaat dat dan: God die spreekt met Abraham? Vaak staat er niet meer dan 'En de ENE spreekt' of 'God zegt'. Toch wordt er vandaag een tip van de sluier opgelicht.¹⁰

In Genesis 18 en 19 lopen er steeds twee gesprekslijnen door elkaar. God spreekt met Abraham en Abraham met God, maar tussendoor zijn er gesprekken tussen de drie mannen en Abraham en Sara. En even later gesprekken tussen de twee mannen (die ineens engelen heten) en Lot. Daarin zit een boodschap.

Voor de hand ligt deze uitleg. Als God spreekt tot mensen doet hij dat via mensen. Mensenwoorden en mensendaden kunnen een boodschap zijn van God. Die boodschap kan in religieuze taal komen, maar dat hoeft niet.

⁹ In [Psalm 105](#) heet Abraham 'Gods knecht', maar [in de berijming](#) is dat niet zonder goede reden 'zijn vriend' geworden.

¹⁰ Het liedje gaat zeker weten over iemand anders, maar toch treft Boudewijn de Groot ([hier samen met zoon Marcel](#)) precies de kern van wat ik hier eigenlijk bedoel in 'Een tip van de sluier', van de elpee *Van een afstand* (1980). Woorden uiteraard van Lennaert Nijgh (1945-2002).

Roland Walls was een Engelse theoloog, begin jaren '60. Hij was zoekend, wist niet goed wat zijn roeping moest zijn of wat God nog met hem wilde. Een vriend was bisschop in Edinburgh en die nodigde hem uit om kapelaan te worden in Rosslyn Chapel. Dat is een heel curieus gebouw, even ten zuiden van Edinburgh, een privékapel uit de 15e eeuw van de familie Sinclair, die nog steeds eigenaar is.¹¹ Wij kennen die kapel misschien nog uit het slot van de film *The Da Vinci Code*. Er hoorde geen gemeente bij de kapel en Roland Walls vroeg zich daarom af wat hij daar in vredesnaam moest doen.

Hij ging dus terug naar Sheffield. Maar toen zijn trein het station inreed, vertrok er net een kolentrein richting Schotland. Op de achterste van de twintig wagons had iemand een groot papier met rode letters geplakt: 'RETURN EMPTY TO SCOTLAND' ('Leeg terugsturen naar Schotland'). Voor Roland was dat de boodschap die God hem zond. Hij keerde terug naar Roslin, zonder alle grote plannen waar hij eerst op broedde, en stichtte daar een oecumenische leefgemeenschap, die nooit meer dan een paar leden heeft gehad. En niet in die bonte kapel, maar in een gewoon huis even verderop.¹²

God spreekt via mensen.

-

Maar dat gaat verder dan alleen boodschappen doorgeven.¹³ Abraham zit in de ingang van zijn tent, op het heetst van de dag. Daar *verschijnt de ENE aan hem*. Een gesprek tussen God en Abraham gaat beginnen. Maar voor het zover komt, kijkt Abraham nog eens goed en hij ziet... *drie mannen*.

Dan doet Abraham onmiddellijk wat van hem verwacht wordt: hij ontvangt die drie vreemdelingen gastvrij en met alle *égards*. *Wast uw voeten... rust uit... eet wat...* En waar blijft dan dat gesprek met God dat net zou beginnen? Daarover gaat dat vers dat een beetje vreemd klinkt. *Mijn Heer*, zegt Abraham, *ga toch niet verder...* Dat zegt hij niet tegen die drie mannen die voor hem staan, maar tegen God.¹⁴

¹¹ De huidige 'laird' is [Peter St. Clair-Erskine](#), 7th Earl of Rosslyn, die de titel erfde bij het overlijden van zijn vader in 1977. [De kapel heeft een zeer uitbundige decoratie](#), in steen en in glas, en daaromheen zijn diverse legenden ontstaan, bv. dat hier de heilige graal, de schat van de Tempeliers of de oorspronkelijke Schotse kroonjuwelen verborgen zouden zijn. In [De Da Vincicode](#) wordt daar uitbundig op ingespeeld.

¹² Het levensverhaal van Roland Walls wordt verteld door Ron Ferguson, voormalig leider van The Iona Community, in [Mole Under The Fence](#). Conversations with Roland Walls (Edinburgh: Saint Andrew Press, 2006). Zie voor dit deel pag. 40-65.

¹³ Voor het volgende maak ik weer dankbaar gebruik van Jonathan sacks, [Genesis, boek van het begin](#) (Middelburg: Skandalon, 2020) pag. 89-92.

¹⁴ Het Hebreeuws wisselt subtiel van enkelvoud naar meervoud en weer terug. Bij het 'mijn Heer' in [Genesis 18,3](#) staat er in het Hebreeuws *adonaj*. Een zelfstandig naamwoord dat gewoon 'mijnheer' (enkelvoud) betekent, maar de rabbijnen lezen het hier als 'God', omdat Abraham zich richt tot de ENE die hem twee verzen eerder verschenen is. In vers 4 richt Abraham zich weer tot de drie mannen (meervoud). Verderop in het verhaal ([Genesis 19,2](#)) als de twee mannen, die engelen blijken te zijn, bij Lot komen, staat dat woord er weer, nu in het meervoud (*adonee*) Maar Lot heeft geen gesprek met God en dus vertaal je hier gewoon met 'mijne heren'. Deze subtiele wisselingen dwingen de lezer zich steeds af te vragen wie er nu aan het woord is of zijn, en aan wie (enkelvoud of meervoud) dat gericht is. Een goede reden om in vertalingen extra voorzichtig te zijn met hoofdletters, want welke 'hij' spreekt er nu? Abraham, een van de mannen of God?

Voor Abraham is het verlenen van gastvrijheid zo belangrijk, dat hij God als het ware vraagt om even te wachten. En terwijl Abraham zijn gasten veel meer voorziet dan ze ooit zouden kunnen eten, wacht God op zijn vriend. Als de mannen vragen naar Sara, pakt God de draad van het gesprek met Abraham weer op.¹⁵

En wat zet Abraham die drie mannen wel niet voor! Hij zegt *een stuk brood*, maar *drie maten meel* is genoeg voor pakweg 50 broden en een heel kalf levert zo'n 75 kg vlees op. En dat is ook niet zomaar even klaargemaakt, dat kost minstens een halve dag werk.¹⁶ Maar als je vermoedt, dat je in een vreemdeling God ontmoet, dan kun je toch niet royaal genoeg zijn?

Het gesprek van God met Abraham weeft zich door de gesprekken tussen Abraham, Sara en de mannen heen. En die gesprekken weven zich weer door het gesprek met God heen. Soms zijn ze nauwelijks uit elkaar te houden. Dat geeft aan menselijke communicatie een diepgang waar wij oog voor moeten leren krijgen. En het brengt tegelijk ons gesprek met God een stuk dichterbij onze werkelijkheid, als een intern gesprek, met of zonder woorden.

Abraham wist dat gastvrij zijn en God dienen twee kanten zijn van een en dezelfde medaille. En daarom zegt de brief aan de Hebreëen precies hetzelfde:¹⁷

*Vergeet de gastvrijheid
voor vreemdelingen niet;
want daardoor hebben sommigen
ongemerkt engelen te gast gehad.*

God geeft ons niet alleen boodschappen door via mensen; in een vreemdeling kan God zelf aanwezig zijn. In het gelaat van de ander toont God zelf zich als de Gans Andere. Als wij gastvrij zijn scheppen wij een heilige tijd en ruimte voor die Aanwezigheid.

-

We kunnen nu met andere ogen kijken naar het bekende verhaal van de genezing van een verlamde, wanneer we het lezen naast het verhaal van Abraham.

Meestal focussen wij op de genezing zelf of op Jezus' macht om dat te doen. Dat is een legitieme uitleg. Maar dan doen wij niet zoveel met Jezus' woorden over zonden vergeven of met het grote geloof dat Jezus bij de vier vrienden ziet.

Het is ook jammer dat in nieuwe Nederlandse vertalingen het onderscheid tussen gebiedende wijs enkelvoud en meervoud ('was' resp. 'wast') is verdwenen, want dan mist de lezers dit soort belangrijke details.

¹⁵ [Genesis 18,9-10](#).

¹⁶ Ik heb het nagevraagd bij de bakker en de boer. Een bijbelse 'maat' (vers 8) = 1/3 efa = 7,3 liter. Dus 3 maten ≈ 22 liter ≈ 25 kg meel, waarvan de bakker nu 50 broden zou bakken, waarvoor hij een halve dag nodig heeft. Een kalf slachten is technisch ongeveer 2 uur werk en dat brengt 50-75 kg vlees op. Maar voor consumptie moet het eigenlijk nog 1-3 dagen 'besterven', tenzij je het meteen invriest – hetgeen Abraham met zekerheid niet heeft gedaan. Conclusie: dit verhaal, ontstaan in en verteld aan een agrarische gemeenschap die precies wist hoe je slacht en bakt, bedoelt dit niet letterlijk. Maar als je in een vreemdeling de ENE ontmoet, kun je toch niet royaal genoeg zijn?

¹⁷ [Hebreëen 13,1-2](#).

Met Abrahams bezoek van de drie mannen voor ogen zouden we die verlamde ook kunnen zien als de vreemdeling. Zijn ziekte heeft hem buiten de gemeenschap geplaatst. En 'men' beziet die ziekte als een straf voor veronderstelde zonde. Daarom houdt iedereen hem op afstand. Hij kan het huis niet meer door de deur binnengaan.

Maar zijn vier vrienden – 'vier' betekent vaak 'alle windstreken', dus die mannen komen van heinde en verre – zien geen zondaar met een verdiende straf, maar een kind van God. Ze tillen hem het dak op en laten hem zakken. Alsof deze mens vanuit de hemel neerdaalt voor de voeten van Jezus.

Dáár zit dan ook hun grote geloof: dat ze in deze buitengesloten man volop Gods schepsel zien. Dát geloof herkent Jezus onmiddellijk. En daarom begint hij met te zeggen dat er helemaal geen zonde in de weg zit. Het uiteindelijke gevolg van dat geloof van de vier mannen, is dat hun vriend weer lopen kan. Hij staat op, hij loopt, hij gaat naar huis.

In het gezicht van die verlamde man herkent Jezus het gezicht van God. Hier is God aanwezig. Om dat te kunnen zien is geloof een eerste vereiste. Wij zijn zo gewend om aan de andere kant te beginnen – eerst zien dan geloven – dat we deze les in geloof maar beter ter harte kunnen nemen.

-

Hoe ervaren wij Gods Aanwezigheid? Soms kan dat iemand onverwacht treffen als een overweldigende ervaring. Soms, heel soms. In elke gemeente heb ik mensen ontmoet die zoiets overkwam, ook in Wildervank. Voor de persoon is dat heel bijzonder, iets om zorgvuldig te bewaren.

Maar voor wie het niet overkomt is God echt niet anders. Ook niet minder aanwezig. Maar we moeten durven kijken in de ogen van een ander. We moeten durven luisteren naar het verhaal van een ander. Niet in de hoop alsnog iets heel moois te gaan ervaren, maar gewoon om gespist te zijn op kleine tekens, kleine verwijzingen.

God is aanwezig als we barmhartig durven oordelen. God is aanwezig als we vanuit liefde durven denken. God is aanwezig wanneer we over onze eigen schaduw durven heen te stappen. God is aanwezig als we kunnen vergeven of als wijzelf vergeving vinden. God is aanwezig vanaf ons eerste huiltje tot onze laatste adem.

We moeten leren kijken en luisteren. Maar de Geest komt ons te hulp. En dan is het zomaar ineens feest, met feestbrood en een flink stuk vlees (maar een mooie guiche mag ook). In en door het gewone heen, met de vreemdeling en het vreemde mee, daalt God dan zomaar voor ons neer.

Amen.

Meditatief orgelspel

DIENST VAN HET ANTWOORD

Gebeden

Onze Vader

Bij de collecte

Slotlied : *Lied 654*: 1, 4, 6

Zegen